

حساسیت سامانه های مغزی _ رفتاری (BIS- BAS) در پیش بینی استعداد اعتیاد دانش آموزان

کبیر شریفی

-Sharifi 1251@gmail.com

فرهاد محمدی

گروه روانشناسی دانشگاه فرهنگیان بحر العلوم شهرکرد

تاریخ پذیرش: مرداد ۹۴

تاریخ دریافت: اردیبهشت ۹۴

نوع مقاله: پژوهشی

چکیده

پژوهش حاضر شناسایی ارتباط سامانه های مهارگری و فعال سازی رفتاری با استعداد اعتیاد دانش آموزان مقطع متوسطه می باشد. این پژوهش از نوع توصیفی همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش را دانش آموزان پایه های دوم و سوم دبیرستانهای پسرانه شهر لردگان تشکیل می دهند. نمونه پژوهش شامل ۱۰۰ دانش آموز از دبیرستانهای شهر لردگان بود که بصورت تصادفی ساده انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها از مقیاس فعال سازی^۰ بازداری رفتاری و سنجش استعداد اعتیاد (APS test) استفاده شد. داده ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون تجزیه و تحلیل گردیدند. نتایج نشان داد که بین سیستم های بازداری رفتاری با استعداد اعتیاد دانش آموزان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد، و بین سیستم های فعال سازی رفتاری با استعداد اعتیاد دانش آموزان رابطه منفی وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری نشان داد که سیستم های بازداری رفتاری پیش بینی کننده استعداد اعتیاد می باشد. این نتایج بیان می کند که افزایش سیستم فعال سازی مغز (BAS) و کاهش سیستم بازداری سامانه عصبی (BIS) در مغز، استعداد به اعتیاد دانش آموزان را کاهش می دهد.

واژه های کلیدی: سیستم های فعال سازی - بازداری، اعتیادپذیری، متوسطه

مقدمه

نوجوانان و جوانان در هر کشوری به لحاظ تحرک اجتماعی و بالندگی نقش محوری را در توسعه همه جانبه ایفا می کنند. اعتیاد بعنوان یکی از معضلات جوامع بشری در مسیر خود پیر، جوان، نوجوان و حتی کودکان را نیز در بر گرفته است و مشکلات و معضلات اجتماعی بسیاری را موجب شده است. این موضوع متخصصان و مسئولان را بر آن داشته تا برای پیشگیری از این معضل اجتماعی تلاش کنند (اسماعیلی، ۱۳۷۷). در سالهای اخیر تمرکز بر سیستم های هیجانی اشتیاقی^۱ و آزارنده^۲ به عنوان زیر بنای گرایشات رفتاری و عاطفی، افزایش یافته و این سیستم ها به عنوان صفات پایدار و زیر بنایی شخصیتی فرض شده اند (کوپر، گومز، ۲۰۰۸). سیستم های مغزی رفتاری اساس تفاوت های فردی می باشند و فعالیت هر یک از آن ها به فراخوانی واکنش های هیجانی متفاوت، نظیر زودانگیختگی، اضطراب و ترس می انجامد. اولین سیستم، سیستم فعال- ساز رفتاری (BAS) می باشد که به محرک های شرطی پاداش و فقدان تنبیه پاسخ می دهد. فعالیت و افزایش حساسیت این سیستم موجب فراخوانی هیجان های مثبت، رفتار روی آورد و اجتناب فعال می گردد. پایه های کالبدشناسی عصبی این سیستم که از لحاظ ساختاری با مسیرهای مغزی دوپامینرژیک و مدارهای کورتیکواستریاتوپالیدوتالامیک (CSPT) مرتبط می باشد. در قشر پره فرونتال، آمیگدال و هسته های قاعده ای قرار دارد. حساسیت سیستم فعال ساز رفتاری، نشان دهنده ی تکانشگری فرد می باشد. دومین سیستم، سیستم بازداری رفتاری (BIS) است که به محرک های شرطی تنبیه و فقدان پاداش و همچنین به محرک های جدید و محرک های ترس آور ذاتی پاسخ می دهد. فعالیت این سیستم موجب فراخوانی حالت عاطفی اضطراب و بازداری رفتاری، اجتناب منفعل، خاموشی، افزایش توجه و برپایی می گردد. پایه های کالبدشناسی عصبی این سیستم که فعالیت زیاد آن با تجربه ی اضطراب مرتبط می باشد. در قشر اربیتوفرونتال، دستگاه سپتوهیبوکمپی (SHS) و مدار پاپز قرار دارد سومین سیستم، سیستم ستیز و گریز (FFS) است که از نظر ساختاری با آمیگدال و هیپوتالاموس مرتبط و به محرک های آزاردهنده حساس می باشد. مولفه های رفتاری این سیستم که فعالیت زیاد آن با سایکوزگرایب ارتباط دارد، ستیز (پرخاشگر تدافعی) و گریز (فرار سریع از منبع تنبیه) است. گری، فرض کرد که اضطراب و افسردگی نوروتیک نتیجه ی فعالیت بیشتر BIS می باشد، در حالی که به اعتقاد وی افسردگی سایکوتیک از فعالیت کم BIS و مصرف مواد مخدر از فعالیت بیشتر آن ناشی می شود. همچنین کاش، روتنبرگ و آرنو و گاتلیب، نشان دادند که بیماران افسرده در مقایسه با افراد بهنجار دارای سطوح بالای فعالیت BIS و سطوح پایین فعالیت BAS می باشد. در زمینه ی نقش رویدادهای تنش زا در سلامت و بیماری پژوهش های اخیر شاخص رویدادهای خفیف روزمره مانند پریشانی ها را به عنوان تعدیل کننده ارتباط بین تجربه ی تنش و بروز بیماری مورد توجه قرار داده اند. پژوهش های بسیاری از جمله پژوهش های کاینازف و همکاران نیز هیپونیمی و همکاران حساسیت هیجانی بیشتری را نسبت به تنش های آزارنده در افراد دارای سیستم بازداری قوی نشان دادند. احمدی اذعان می - دارد که از بین ۵۰۰ معتاد به مواد مخدر، ۱۰۵ نفر (۲۱٪) از مراجعین اختلالات اضطرابی داشتند. از دیدگاه نظریه جدید گری و همکاران (۲۰۰۰) فاصله دفاعی نقشه ای است برای سطوح مختلف سیستم جنگ^۳ گریز- انجماد در اجتناب دفاعی، کمترین فاصله دفاعی منجر به پرخاشگری دفاعی می شود و فاصله دفاعی متوسط منجر به رفتار گریز می شود و فاصله دفاعی خیلی زیاد منجر به رفتارهای غیر دفاعی (انجماد یا بی حرکتی) می شود.

در انسانها حالت روان شناختی در فاصله دفاعی خیلی کم به عنوان حمله ای وحشتزدگی (پانیک) شناخته می شود و فاصله های واقعی متوسط منجر به اجتناب از هراس (فوبی) می شود. در گرایش دفاعی، کمترین فاصله دفاعی منجر به بی حرکتی، خاموشی می شود و فاصله دفاعی متوسط منجر به رفتار ارزیابی خطر و فاصله دفاعی خیلی زیاد منجر به رفتارهای طبیعی پیش از تهدید می شود. در انسانها حالت روانشناختی در فاصله دفاعی خیلی کم به عنوان اختلال اضطراب فراگیر و

^۱. appetitive

^۲. aversive

فاصله ای دفاعی متوسط منجر به ارزیابی خطر در حالت اختلال اضطراب فراگیر می شود و فاصله ای دفاعی منجر به حالات نشخوار فکری، اضطراب می شود. نشانه با فعالیت بالای ساختار مغزی و سندروم با واکنش بیش از حد ساختار مغزی مرتبط است. دوبرهه دفاعی و فاصله دفاعی نقشه ای است برای سطوح مختلف سیستم جنگ گریز- انجماد و سیستم بازداری رفتاری، می تواند منجر به تفاوت های شخصیتی شود و از لحاظ آسیب شناسی روانی به اختلال های خاصی مرتبط شود.

گری و همکاران (۲۰۰۰) مطرح میکنند که میزان و غلبه این سیستم ها در افراد مختلف متفاوت است و این زیر بنای تفاوت های شخصیتی و در مواردی بیماری های جسمی و روانی در افراد است. گری (۱۹۹۱) فرض کرد که فعالیت بالای سیستم بازداری رفتاری با صفات اضطراب، روان رنجور خوئی، همچنین فعالیت بالای سیستم فعال سازی رفتاری با تکانشوری و برون گرایی رابطه دارد و پژوهش های مختلفی از این دیدگاه حمایت کرده اند. گری (۱۹۹۴) بر اساس نظریه سیستم های مغزی- رفتاری این فرض را مطرح ساخت که اختلالات روانپزشکی ناشی از اختلال کارکرد (بیش فعالی یا کم فعالی) یکی از سیستم های یا تعاملات آنها می باشد. از زمان ارائه الگوی گری، پژوهشگران این فرضیه را مطرح کردند که حساسیت نابهنجار این سیستم ها نشان دهنده آمادگی و استعداد به اشکال متعدد آسیب شناسی روانی است (فولس، ۱۹۹۳؛ می، جانشون و وینتر، ۲۰۰۱). در نتیجه فرض این است که سیستم فعال ساز رفتاری و سیستم بازداری رفتاری می تواند دامنه وسیعی از اختلالات را تبیین کند. پژوهش های مختلف از این ایده حمایت کرده اند. به عنوان مثال گری (۱۹۹۴) فرض کرد که اضطراب و افسردگی نوروتیک نتیجه فعالیت بیشتر سیستم بازداری می باشد، در حالیکه به اعتقاد وی افسردگی اسکوتیک از فعالیت کم سیستم فعال سازی رفتاری می باشد. فرض بر این است که بیش فعالی سیستم بازداری رفتاری منجر به رگه های شخصیتی اضطراب زا می گردد و افراد را مستعد اختلالات اضطرابی خاص می سازد (مک ناتان و کر، ۲۰۰۴). مصرف الکل و سومصرف موادیکی از بزرگترین مشکلاتی است که جامعه امروزی دیده میشود هر سال در کشورهای مختلف میلیون ها دلار هزینه صرف مبارزه بامواد دارمان و نگهداری افراد وابسته به موادمی شونده گزارش سازمان ملل (۲۰۰۵) ایران بیشترین معتاد به هروئین و تریاک رادرجهان دار دامار رسمی و دقیقی معتادان کشور در دست نیست. سازمان ملل متحد طبق آخرین گزارش خود (۲۰۰۵) آمار معتادان ایران را ۱۰ میلیون نفر اعلام کرد سوء مصرف مواد باعث شد تا آسیب های جدی اجتماعی/سیاسی/اقتصادی/فرهنگی و بهداشتی بر کشور ایران وارد آید که میتوان به مواردی از جمله بیماری های جسمانی و بیماری های واگیرداری همچون ایدز، هپاتیت و حتی بیماری های روانی اجتماعی همچون ازدیاد جرایم مرتبط با اعتیاد، سرقت، خودسوزی خوشونت خانگی، کودک آزاری و افزایش امار طلاق و همچنین افت تحصیلی دانش آموزانی که والدین آنها معتاد هستند اشاره کرد (محمدخانی، ۱۳۹۱) بنابراین در این پژوهش سعی بر آن است تا به بررسی سیستم های مغزی رفتاری با استعداد اعتیاد در دانش آموزان لردگان پرداخته شود.

روش تحقیق

این پژوهش از نوع همبستگی است که ارتباط متغیرهای سیستم های بازداری و فعال سازی رفتاری با استعداد اعتیاد در دانش آموزان مورد بررسی قرار می گیرد. در این پژوهش سیستم های بازداری و فعال سازی رفتاری بعنوان متغیر های پیش بین و استعداد اعتیاد به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده اند. جامعه آماری این پژوهش را دانش آموزان پایه های دوم و سوم متوسطه مدارس آسیب پذیر شهر لردگان تشکیل می دادند. (۴۱۱ نفر) که بر اساس ارزیابی نظر کارشناسی تحقیقات استان بنا به دلایلی مانند محرومیت اقتصادی و اجتماعی و دسترسی و در معرض خطر مصرف سیگار و قلیان و احتمال گرایش آنها در آینده به مصرف مواد خواهد بود. به منظور تعیین حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه ۱۰۰ نفر برآورد شد. برای انتخاب نمونه آماری از روش تصادفی خوشه ای مرحله ای استفاده شد. بدین منظور ابتدا از بین کلیه مدارس متوسطه دوم، شش مدرسه و سپس از بین مدارس ۸ کلاس انتخاب شدند. نمونه آماری از بین دانش آموزان این کلاس ها به طور تصادفی تعیین گردید.

ابزار پژوهش

الف) مقیاس سیستم های بازداری/فعال سازی رفتاری (کارور و وایت، ۱۹۹۴) : که شامل ۲۰ پرسش خود گزارشی و دو زیرمقیاس است: زیر مقیاس BIS و زیر مقیاس BAS ؛ زیر مقیاس BIS در این پرسشنامه شامل هفت آیتم است که حساسیت سیستم بازداری رفتاری یا پاسخدهی به تهدید و احساس اضطراب هنگام رویارویی با نشانه های تهدید را اندازه می گیرد. زیر مقیاس BAS نیز سیزده آیتمی است، که حساسیت سیستم فعال ساز رفتار را می سنجد، و خود شامل سه زیر مقیاس دیگر است که عبارتند از: (۱) سائق (BAS-DR، چهار آیتم، ۲) پاسخدهی به پاداش (BAS-RR، پنج آیتم)، (۳) جستجوی سرگرمی (BAS-FS، چهار آیتم). کارور و وایت (۱۹۹۴)، ثبات درونی زیر مقیاس BIS را ۰/۷۴ و ثبات درونی BAS را ۰/۷۱ گزارش کرده اند. خصوصیات روان سنجی نسخه فارسی این مقیاس در ایران توسط محمدی (۱۳۸۷) در دانشجویان شیرازی مطلوب گزارش شده است. اعتبار به روش باز آزمایی برای مقیاس BAS، ۰/۶۸ و برای زیر مقیاس BIS، ۰/۷۱ گزارش کرده است (محمدی، ۱۳۸۷). عبدالهی مجارشین (۱۳۸۵) اعتبار این پرسشنامه را به روش باز آزمایی برای مقیاس BAS ۰/۷۸ و برای زیر مقیاس BIS ۰/۸۱ گزارش نموده است.

ب) مقیاس استعداد اعتیاد: برای بررسی ریسک اعتیاد و یا سنجش اعتیاد تاکنون مقیاسهای متعددی ساخته و ارزیابی شده است. در این میان آزمونهای اجرا و ارزیابی شده سه خرده مقیاس پرسشنامه دو جهی مینه سو تا mmpi-2 شامل مقیاس تجدید نظر شده می بارگی و مک اندر، مقیاس استعداد اعتیاد APS و مقیاس پذیرش اعتیاد APS دارای کاربرد و شهرت بیشتری هستند. از آنجا که ارزیابی های علمی در حیطه پیشگیری و درمان نیازمند وجود یک ابزار مناسب کارآمدن مواد این مقیاسها و چگونگی نمره گذاری آنها معرفی خواهند شد. این آزمونها را رستمی و همکارانش (۱۳۸۶) در ایران هنجار یابی کردند. نمره گذاری در بعضی از گویه های این مقیاس مستقیم و در برخی گویه ها معکوس نمره گذاری می شود. به این صورت که گزینه درست یک امتیاز دارد و امتیاز انتخاب گزینه غلط معادل صفر خواهد بود. نمره نهایی مقیاس جمع همه امتیازات بدست آمده در پرسشنامه خواهد بود. براساس تحقیقات انجام شده، نمره برش این مقیاس > 21 است.

روش اجرا

پس از انتخاب دبیرستان ها و انتخاب نمونه مورد نظر، محقق به مدارس مراجعه و بعد از توجیه و پس از برقراری ارتباط عاطفی و جلب اعتماد آنها ابتدا دانش آموزان مقیاس سیستم های مغزی رفتاری را تکمیل نمودند. و بعد از شناسایی دانش آموزان دارای سوابق ناسازگاری و ناگویی خلقی، مقیاس استعداد اعتیاد در اختیار آزمونی قرار گرفت. پس از جمع آوری اطلاعات، داده ها با روش های آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. اجرای آزمون ها بصورت گروهی و زمان تکمیل پرسشنامه ها حدود ۳۵ دقیقه بود.

روش تجزیه و تحلیل داده ها: در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. همچنین از نرم افزارها SPSS20 جهت تجزیه و تحلیل داده ها استفاده گردید.

یافته ها

اولین مرحله جهت آغاز فرآیند تجزیه و تحلیل، بررسی نرمال بودن متغیرها است. نرمال بودن متغیرها، شرط اولیه انجام کلیه آزمون های پارامتریک می باشد. به منظور بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش از آزمون کولموگروف^۱ اسمیرنوف (KS) استفاده شد. آزمون کولموگروف- اسمیرنوف برای بررسی فرض صفر به کار رفته است. نتایج آزمون در جدول (۴-۲) آمده است، در این آزمون هرگاه سطح معناداری کمتر از ۵ درصد باشد، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود. در

^۱ . Reward Responsiveness

صورت غیرنرمال بودن متغیرها، مدل‌های رگرسیونی از اعتبار ساقط خواهند بود و باید برای نرمال بودن داده‌ها از شیوه‌های مناسب مثل تبدیلات استفاده نمود.

جدول (۴-۱): آزمون کلموگرف-اسمیرنوف (بررسی نرمال بودن داده‌ها)

متغیر	تعداد	پارامترهای توزیع نرمال s.d	میانگی	Z	سطح معناداری
سیستم های بازداري رفتاری	۱۰۰	۵/021	۱۴/۸۰	۰/۶۰۸	۰/۰۷۲
سیستم های فعال سازی رفتاری	۱۰۰	6/0170	۳۷/۷۰۰	۱/۴۴۹	۰/۸۵۳

نتایج جدول بالا نشان می‌دهد که داده‌ها از توزیع نرمالی برخوردارند بنابراین به بررسی فرضیه‌های پژوهش می‌پردازیم. مطابق جدول فوق، مقدار سطح معنی داری sig کوچکتر از ۰,۰۵ نمی‌باشد، لذا در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرض نرمال بودن شاخص‌ها بر اساس آماره کولموگرف اسمیرنوف پذیرفته می‌شود. به عبارت دیگر در سطح اطمینان ۹۵ درصد فرض نرمال بودن متغیرهای وابسته بر اساس آماره مذکور پذیرفته می‌شود.

فرضیه ۱: بین سیستم‌های بازداري- فعال سازی مغزی با استعداد اعتیاد دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

جدول (۴-۲) ماتریس همبستگی پیرسون بین متغیرها

اعتیاد		
سیستم های بازداري رفتاری	همبستگی	۰/۲۲۵
سیستم های فعال سازی رفتاری	معناداری	۴0/00
سیستم های فعال سازی رفتاری	همبستگی	۲۷۶0/-
معناداری	معناداری	۵0/00

با توجه به جدول (۴-۳) مشاهده می‌شود که بین سیستم‌های بازداري رفتاری با استعداد اعتیاد دانش‌آموزان رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد، و بین سیستم‌های فعال سازی رفتاری با استعداد اعتیاد دانش‌آموزان رابطه منفی وجود دارد. میزان همبستگی بین سیستم‌های بازداري رفتاری با استعداد اعتیاد دانش‌آموزان کمتر از میزان متوسط (کمتر از ۰/۳) می‌باشد. بنابراین رابطه بین متغیرها در این راستا معنی دار می‌باشد؛ و بین سیستم‌های فعال سازی رفتاری با استعداد اعتیاد دانش‌آموزان رابطه منفی وجود دارد. میزان همبستگی بین سیستم‌های بازداري رفتاری با استعداد اعتیاد دانش‌آموزان (۰/۲۷-) می‌باشد.

فرضیه ۲: سامانه فعال سازی مغزی - مهارگری مغزی پیش‌بینی کننده استعداد اعتیاد می‌باشند.

برای بررسی پیش‌بینی پذیری (متغیر ملاک) توسط (متغیرهای پیش‌بین)، تحلیل رگرسیون چندگانه صورت گرفت که نتایج آن در جدول (۴-۴) آمده است.

جدول (۳-۴) نتایج تحلیل (ANOVA) برای رگرسیون چندگانه

R2	R	مقدار احتمال	F	درجه آزادی میانگین	مجموع مجذورات	
۰/۰۴۲	۰/۱۶۰	۰/۰۰۰	10/406	7/111	2	14/222
				0/683	۹۷	66/288
					۹۹	80/510
						جمع

مقدار $R^2=0/042$ نشان می دهد که ۴ درصد واریانس در متغیر وابسته توسط متغیرهای پیش بین تبیین می شود. برای آزمون معناداری این مقدار واریانس تبیین شده، از آماره فیشر استفاده شد که نتایج آن در جدول (۴-۵) آمده است. همان طور که از جدول استفاده می شود، $F=(10/406)$ با درجه آزادی (۹۷ و ۲) در سطح خطای کمتر از ۰/۰۰۰ معنادار است. این معناداری F نشان می دهد که حداقل یکی از متغیرهای پیش بین در تبیین متغیر ملاک اثر معناداری دارد. برای بررسی اینکه کدام یک از متغیرهای پیش بین در متغیر ملاک تاثیر می گذارند از رگرسیون چند گانه استفاده شده است.

جدول (۴-۴) نتایج رگرسیون چند متغیره

متغیر پیش بین	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده		آماره آزمون T معناداری
	B	انحراف استاندارد	بتا		
عرض از مبدا مقدار ثابت	2/747	0/401	6/849	0/000	
سیستم های بازداری	0/334	0/097	3/443	۰/0/0	
سیستم های فعال سازی	-0/402	0/168	-2/395	۰۰/0/0	

با توجه به نتایج رگرسیون بدست آمده از جدول بالا مشاهده می شود عرض از مبدا و ضرایب رگرسیونی در سطح ۰/۰۵ معناداری باشد. با توجه به نتایج رگرسیون بالا مشاهده می شود: نتایج ضرایب بتا نشان می دهد سیستم های بازداری رفتاری در سطح بتای ۰/۳۳۴ به طور مثبت استعداد اعتیاد دانش آموزان را پیش بینی می کند و همچنین نتایج ضرایب بتا نشان می دهد: سیستم های فعال سازی رفتاری در سطح بتا ۰/۴۰۲ - به طور منفی استعداد اعتیاد دانش آموزان را پیش بینی می کند، بنابراین سیستم های فعال سازی رفتاری به طور منفی استعداد اعتیاد دانش آموزان را پیش بینی می کند.

بحث و نتیجه گیری

همانطور که ملاحظه شد هدف از انجام این پژوهش تعیین ارتباط سامانه های بازداری و فعال سازی مغزی در پیش بینی استعداد اعتیاد دانش آموزان بود. این فرض که بین سیستم فعال سازی رفتاری و استعداد اعتیاد در دانش آموزان رابطه وجود دارد، تایید شد. بر اساس پیشینه های موجود و بناهای نظریه گری به نظر می رسد که دانش آموزان دارای استعداد اعتیاد نمرات بالاتری در سیستم های مهارگری مغزی (BIS) و نمرات کمتری در سامانه فعال ساز رفتاری (BAS) بدست آوردند. تفاوت های فردی در حساسیت سیستم های مغزی رفتاری بعنوان عامل زیربنای طیف گسترده ای از اختلالات روانی از

جمله اختلالات اضطراب، اختلالات خلقی، اختلالات خوردن گرایش به مصرف اعتیاد و اختلالات شخصیت در نظر گرفته می شود (گری، ۱۹۹۱). فعالیت بالای سیستم مهارگری مغزی هماهنگ با مطالعات پاستور و همکاران (۲۰۰۸) و کلس و همکاران (۲۰۰۹) با توجه به رنج درونی افراد مبتلا و با در نظر گرفتن نقش اساسی حساسیت این سیستم در احساس اضطراب و تنش فرد قابل توضیح است. با در نظر گرفتن حساسیت بالای سیستم مهارگری مغزی در دانش آموزان با استعداد به گرایش اعتیاد صفاتی چون اضطراب دائمی فرد در مورد نداشتن معنای زندگی و احساس پوچی مزمن در جهت گیری زندگی که از ملاکهای تشخیصی دانش آموزان با استعداد اعتیاد قابل تبیین می باشد. با در نظر گرفتن این نکته که غلبه سیستم مهارگری مغز و حساسیت بالای آن نسبت به نشانه های اضطراب و هیجانات منفی، نشان دهنده ی عوامل زیستی زمینه ساز در دانش آموزان مستعد اعتیاد خواهد بود؛ برخی پژوهشها نشان داده است که ابعاد شخصیتی و سیستم ادراکی افراد با گرایش زمینه های اعتیاد در گذر زمان تغییر می کند (دی گروت و فرانکن، ۲۰۰۳). نمی توان بصورت قاطع در مورد رابطه سیستم فعال ساز رفتاری و اعتیاد بصورت علت و معلول نتیجه گیری کرد و این فرضیه نیازمند پژوهشهای بیشتری است. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری نشان داد که مولفه های سیستم بازداری مغزی، سیستم فعالساز مغزی به ترتیب از پیش بینی کننده های استعداد اعتیاد در دانش آموزان می باشند که در مجموع ۵۰ درصد از واریانس استعداد اعتیاد در دانش آموزان را تبیین می کنند. این نتیجه نشان می دهد که احتمالاً ۵۰ درصد واریانس باقیمانده توسط متغیرهای دیر (اجتماعی، روانشناختی و زیست شیمیایی) تبیین شود. می توان این گونه بیان کرد گرایش استعداد اعتیاد تحت تاثیر عوامل مختلف روانشناختی، اجتماعی، فرهنگی و فیزیولوژی است که می بایست در پیشگیری و درمان به آن توجه شود. با توجه به اینکه دانش آموزان نمونه پژوهش فقط از نواحی و دبیرستانهای آسیب پذیر شهر لردگان انتخاب شدند، در تعمیم نتایج به سایر مناطق، شهرها و نوجوانان بایستی با احتیاط انجام شود. همچنین بررسی دانش آموزان پسر، تعمیم نتایج را به دختران دشوار می نماید. محدودیت دیگر این پژوهش این است که داده های پژوهش با استفاده از پرسشنامه های خودگزارشی جمع آوری شده است. اگر چه مطالعات نشان داده اند که خودگزارشی در داشتن زمینه ها و استعداد اعتیاد در بین نوجوانان تقریباً معتبر است (محمد خانی، ۱۳۸۶). با این حال اعتبار پاسخ های آزمودنی ها قابل تامل است. با توجه به این تکانشوری و فعالیت سیستم های فعال ساز مغزی و مهارگری مغزی با استعداد اعتیاد دانش آموزان ارتباط دارند، توجه به آنها در پیشگیری از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. نتایج ایندپژوهش نیز بصورت ضمنی، نه تنها منجر به شناسایی عوامل مستعد جدید در زمینه های گرایش به اعتیاد می گردد، بلکه موجب می شود زمینه ای برای فهم تفاوت های فردی در زمینه حساسیت ساخت های عصبی و آسیب پذیری متفاوت افراد نسبت به دارا بودن استعداد های وابسته به مصرف مواد فراهم شود. لذا می توان مداخلات و راهبردهای آموزشی نوین را در زمینه پیشگیری از عوامل مستعد ساز ذهنی و اجتماعی در جهت اعتیاد و مصرف آن در بین دانش آموزان پیشنهاد نمود. همچنین پیشنهاد می شود که در مطالعات بعدی با استفاده از مدل معادلات ساختاری به نقش متغیرهای واسطه ای توجه شود.

منابع :

- اسماعیل، نادعلی، (۱۳۷۷). ترک اعتیاد با روش طب سوزنی، انتشارات پردیس، تهران.
- دیماتو م.م.ر. (۱۳۷۸)، روانشناسی سلامت، ترجمه محمد کاویانی و همکاران، جلد اول و دوم، انتشارات سمت، تهران.
- علی پور، احمد و نور بالا، احمد علی، (۱۳۸۳). مبانی سایکونور و ایمونولوژی، تهران، انتشارات دانشگاه علوم پزشکی تهران.
- کلارک، درم، مزبون، ک.ج.، (۱۳۸۰). رفتار درمانی شناختی ترجمه، حسین کاویانی، تهران، انتشارات فارس.
- گلمن، دانیال، (۱۳۸۱). هوش هیجانی، ترجمه نسرين پارسا، انتشارات رشد، تهران.
- مهریار، امیر هوشنگ و جزایری، مجتبی، (۱۳۷۷). اعتیاد، پیشگیری و درمان، تهران، نشر روان پویا.
- محمد خانی، ش و محمدخانی، پ و رفیعی، ح (۱۳۸۶). بررسی اثر مستقیم بازخورد نسبت به مصرف مواد، کانون کنترل و

توانمندی های فردی و اجتماعی بر مصرف مواد در نوجوانان در معرض خطر؛ دو فصل نامه روانشناسی معاصر، ۳-۱۲، (۳)۲.

- Argyle, m. & Beib-hallahmi, B. (1975). The social psychology of Boston: Routledge & Kegan Paul.
- Bentham J. (1789). An introduction to the principles of morals and legislation, New York: Hafner.
- Ahmadi M. Ahmadi J. substance induced anxiety disorder in opioid dependents. Addict Disord Treat 2005;4:157-9
- Boudon Romond & Bourricaud Francois. (1980), A critical Dictionary of sociology, Routledge.
- De Groot, M. H. Franken, I. H. A., van der Meer, C. W., & Hendriks, V. M. (2003). Stability and change in dimensional ratings of personality disorder in drug abuse patients during treatment. Journal of Substance Abuse Treatment, 24(2), 115-120.
- Gray, J. A. (1991). Neural system, emotion and personality. In J. Madden, IV (Ed), Neurobiology of learning, emotion, and affect. New York: Raven Press.
- Faowles Dc. Biological variable in psychopathology. Perspective. In: Adams HE Sutker PB (editors). Comprehensive handbook of psychopathology. New York: Plenum, 1993: 85-141
- Merton, Robert and Nisbet, Robert A. (1966). contemporary social problems, New York.
- Heponiemi T, Keltiangas J, Jarvinen L, Puttonen S, Ravaja N. BIS/BAS sensitive and self-rated affects during experimentally induced stress. Pers Individ Dif 2003, 34:943-57
- Kanyazev GG, Slobodskoj P, Plosnin JYU. Behavioral approach system as a moderator of emotional arousal elicited by reward and punishment cues. Pers Individ Dif 2007, 42:49-59
- Meyer B, Janson C, Vintez Da, Pleas don't leave me! BIS/BAS, attachment styles, and responses to a relationship threat. Personality and Individual Difference 2005, 38 (1):151-62
- Maknatan Z, Kour F. The study of relationship of BIS/BAS system and personality Dimension in the coronary Heart Disease patients. 2004, 45-67.
- Coper C, Gomez D. Changing health behavior outcomes in asthmatic patients: a pilot intervention study. Soc Sci Med 2008, 28(5):360-379

Sensitivity Behavioral activation and inhibition system to predict the addiction potential tendency grader students

Kabir Sharifi

Psychological Sciences Dept, Bahroluloom cultural university, shahrekord

Farhad Mohammadi

Psychological Sciences Dept, Bahroluloom cultural university, shahrekord

Abstract

This study identified a link active behavioral inhibition systems talented middle schools students are addicted. This study is descriptive - Correlation. The population of the research base in the second and third male middle schools students in Lordegan up. The sample consisted of 100 students who were randomly selected from middle schools city was Lordegan. In order to collect data behavioral activation - Inhibition questionnaire and addictive potential survey (APS test) were used. Data were analyzed using Pearson correlation and regression. The results showed that the behavioral inhibition system with addictive potential students have the same relationship exists between behavioral activation system with addictive potential students there is a negative relationship. Multivariate regression analysis showed that the behavioral inhibition system predictive of potential addiction these results suggest that increased activation of the system and reduce behavioral inhibition system, reduce the addictive potential students.

Keyword: Activation - Inhibition Systems, Addiction vulnerability, middle schools